

Hu không bao giờ là c a t ng lai, n i đó là quá kh , là nh ng gì đã yên ngh , cùng v i nh ng linh h n oan khu t ch a siêu thoát.

Trong gi ng nói, có m t cái gì đó g i là r t Hu , đ i v i Qu ng Nam-Đà N ng, cách nhau m t ng n đèo thì có khác, cũng là đ i u đ ng nhiên, nh ng v i Qu ng Tr , cách m y m i cây s đ ng đ ng b ng, gi ng Hu không l n vào đâu đ c. D , d th a ti ng nói nh nh d u dàng.

Vì ph i s ng trong m t hoàn c nh đ c bi t nên ph i k m gi s yên tĩnh, nho nhã theo cung cách quý t c, quan liêu hay bình dân thôn giã cũng ph i nhu mì, gia giáo. Theo các nhà nghiên c u v th âm thì cho r ng, “ n i n c trong thì ti ng nh , n i n c đ c thì ti ng tho.” Đ i u r t Hu trong gi ng nói này, lâu hóa thành thói quen, đ c xem là m t phong thái l ch s đ c bi t không đâu có. Làm sao ng i ta quên đ c cái ti ng d l k c a ng i con gái Hu , d đ kh a l p, d đ t ch i, d đ đ ng ý hay d có nghĩa là không gì h t. Làm sao anh chàng trong Qu ng ra thì có th hi u hay ch u đ ng n i m t l i tr l i vô th ng vô ph t, nh ng nh nh , không th trách vào đâu c a m t ng i con gái Hu mà anh ta mu n làm quen.

-Em tên chi? D !

-Nhà em ở đâu? D !

-Tôi có th làm quen v i em đ c không? D !

Ph i chẳng ở nhà tr c khi đi M đã đ n không ăn tr u ng i, đ ng đ ng i lân la, tr c ngoài sân sau l n vô b p, t t h n h t là c d cho nh nh , cho l phép, cho t i khi mô h t đ n i thì thôi. E l , khép nép là nh ng đ c tính c a ng i con gái Hu m i khi nàng g p khách l nh thi sĩ Đinh Hùng đã ghi l i, “Cô gái Hu đa tình, vành nón nghiêng khép nép.”

Ng i con gái Hu g p ng i l , tay thì n ú vành nón, s n sàng làm m ng che, tay thì qu n tà áo, v a phòng th , v a tránh nh ng làn gió vô duyên quái ác. Cái th i áo tr ng qu n tr ng đã làm cho bao nhiêu chàng trai ph i x n xang r ng r i tr c cái m m o o , n a che mà n a

không cái áo trắng khôi ngô nhân nhó. Bán cũng biết là ná sinh Huân không bao giờ mác quần đen, cái màu không tinh khiết, tái lái đó, có gì thì cũng phải che đáy, ngáy trang cho tái cùng.

Tính cách Huân tháng là che đáu hay táchánháng cái phạm tác, bao gồm cá trong cách nói năng, ăn mác, áng xá. Khách đán nhà, thì gia chủ hay con cái trong nhà, phải quần lái mái tóc, mác vái chiếc áo dài, mái dám bác giáp mát khách, dù thân hay sá.

Tái nghĩ p cho nháng ngái con gái Huân phải sinh ra trong nháng hoàn cánh bán hàn, vái mát hai chiếc áo mà phải thay đái luôn luôn, cá bác ra khái cáng nhà là phải lên áo dài, bát ká đi đâu. Ngày nay phải chăng sá thanh lách đó còn lái nái chiếc áo dài, dù là chiếc áo dài cũ, bác màu, vá váu cáa ngái con gái gánh mát má bông thá ra chá, hay nái bà bán đáu há trên vỉa hè, dù chân thì đi đát, miáng còn báp báp đáu thuác Cám Lá sâu kán.

Cái ăn, cái ngá là cái rát riêng tá cáa ngái Huân, nhiáu khi phải giáu giám đán mác sá sát, chá có đát nháp nhà ngái ta vào cái thái điám áy. Cái nghèo muán giáu đã đành, cái sang tráng, ngái Huân cũng không muán cho ai biết. Cũng có khi cái nghèo mà nghèo kiáu cách, nghèo cái kiáu má chám cá khoai, buái sáng trên chiếc mâm đáng chá có máy chén cháo tráng thì gái là “thái” cháo hoa.

Cái ăn không còn là cái khoái trá có thá há há tráng bày ra ngoài mà hình nhá phải giáu kín đi mái gái là ngái nánh. Cám đáng, cháo chá, cách đây vài mái năm, trong xã hái Huân còn đác xem là thá tám tháng, hán há. Bán có biết là ngái quán cà phê cá Phán là mát sá cách máng lán trong xã hái Huân vào nháng tháp niên năm mái không? Đán nhá khi cái xe nác mía tá Saigon du nháp ra Huân quá là đã thay đái nhiáu lám. Ngay cá vào nháng năm 1950, Huân cũng cháa bao giờ có cái cánh ăn đáng góc đáng nhá chúng ta tháng tháy á khu Pasteur-Lá Saigán.

Dân Huân ngày xáa thái phong kián là vua chúa, quan lái, viên chác triáu đánh, binh lính và thá sinh, mát thái sau đó là quân nhân, công chác và hác sinh, sinh viên, không tháy có máy ngành nghá công nghá hay tháng mãi, con buôn hình nhá không đác tráng váng máy trong xã hái nánh này, cái lái xáp háng sĩ nông công tháng. Các ngành tiáu công nghiáp nhá chám nón, đóng khăn, đóng giày, đát láa có khi đác tuyán chán tá các đáa pháng trong cá nác vá kinh đô đá phác vá cho giái vua quan, sau đó ra cá cho thá dân, nháng không tháy có cá hái phát trián ra ráng lán.

Mọt nôi không có kßng, không có nhà máy, không vßn dßng nhißu đßn cß khí, thì cũng là mọt nôi yên tĩnh, nhßp sßng lßng lß, chßm chßp. Thành phß mang mọt vß cß kính hißn hòa, và không khßi đßm mọt vß nghèo khó. Cũng nhß nhßng thành phß cß xßa, nhß bé khác, Huế nhß trong mọt chßm xóm nhß mà ngß i dân hßu hßt đßu bißt nhau, và vì sß giao thông hßn chß, chß có mọt chißu ngang theo qußc lß, mọt mọt thì ngăn bßi bißn, mọt mọt thì chßn bßi núi, đß thành kißn còn nßng nß, cß chßp, ít chßp nhßn đß cß cái mßi lß, tân thßi. Khoßng năm 1948-49, khi mß Sen (con vua Thành Thái), mọt ngß i đàn bà Huế, lßn đßu tiên dám lái mọt chißc xe hßi Simca Aronde, thì cß thành phß coi đó là mọt hißn tßng đß thßng.

Đßn vßi Huế, ngß i ta nhß đi trßng ngß i cß lßi dòng thßi gian, đß đây, quá khß bao trùm lên tßt cß. Đßu cũng thßy nhßng đßu vßt nhßc ta nhß tßi nhßng ngày tháng đã qua. Cung đình, bia mß, lăng mißu thßi Thăng Long hißn hßu trong gßn tám thß kß, nhßng đã cách xa ta chßng hai thß kß, mọt phßn đã mai mọt theo thßi gian. Kinh đô Thußn Hóa thì vßn còn đây vßi nhßng di tích, đßn đài, lăng tßm, vßi nhßng ngàn thông reo, vßi nhßng bß tre xanh mßt bên dòng sông Hßng lßng lß. Nhßng ngß i đã khußt mà hình nhß linh hßn còn đß đâu đây, phßng phßt bóng tình kß hay tißng trßng chiêm, bát nhã, sßnh phách cßm ca. Nßi đây, nhßng đßu đßn cß a lßch sß còn đßn hißn trên mßi bß thành, góc phß, nßi tßm bia mß hay trên nhßng lăng tßm. Nßi đây là dĩ vßng, là tháng ngày qua, ngß i ta vß đây là đß hßi tßng, đß nhß nhưng. Đßu cũng đßm mọt vß bußn, mà ngß i ra đi thßng ray rßt mußn có mọt ngày trß lßi. Quê hßng là cái gì mà ngß i ta nßng lòng vßi nó nhß thß tôi thßy đß đây sao bußn quá! (Đình Anh Dũng trong Nhß Huế).

Quá khß cß a Huế đß cß ghi nhßn nhißu nhßt qua nhßng công trình lăng tßm mà các vua nhà Nguyßn trß cß khi băng hà đã chßn cho mình mọt nôi yên nghß kißu cách và xßng đáng cß a mọt bßc đß vßng, tß đß a thß, khung cßnh tĩnh mßch đßn các kißn trúc lßng lßy. Nßi nào cũng là núi rßng bao la, có đßi thß, có hß sen cùng vßi tißng chim, tißng sußi, tißng thông reo đem lßi cái cßm giác đßu dßng thß mßng và yên tĩnh cho tâm hßn con ngß i.

Huế không nhßng là vùng đßt cß a quá khß, mà Huế còn nhß bao phß bßi nhßng linh hßn quá vßng, là cß a hßng trßm, là cß a chuông mõ luôn luôn nhßc nhß tßi sß hißn đßn cß a nhßng linh hßn oan khußt. Đó là nhßng linh hßn chß a siêu thoát trong mọt bß dày cß a Huế tang tóc, chßt chßc, tßc tßi, cß a nhßng ngày thßt thß kinh đô, khi gißc Pháp tßn công Huế năm 1885, lúc voi ngß a cùng ngß i dày xéo lên nhau thoát ra bßn cßng thành, cß a gißc giß thanh toán hßn thù nhau qua thßi đßi tß nguyßt tam vßng cß a Tßng-Thuyßt, cß a hàng ngàn cái chßt oan khußt gißa ngày Tßt Mßu Thân mà máu xßng rßi rác tß đßng bßng Phú Thß cho đßn khe sâu Đá Mài, cß a thầy chßt thầy trên bß bißn Thußn An đßi cßn mß a pháo 75, cß a hàng trăm thân xác cußn theo dòng nßc lß cß a mùa Thu năm Kß Mão. Có chß nào âm u, sßu thßm hßn Huế vßi nhßng đß a danh Ngã Tß Âm Hßn, Mißu Âm Hßn, cßn chém An Hòa, Mß Ông Trßng hay cß đßn cái quán cßm có cái tên ma quái không đâu có là quán cßm Âm Phß.

Ban đêm, Hu có ch nào là không có l p lờn nén h ng, xuýt xoa kh n vái, c u nguy n. Sau tang tóc M u Thân, hăy v Hu mà nghe, n a đêm v sáng, lảng gi ng, hàng xóm vang d y chuông mõ và ti ng t ng kinh c u nguy n cho nh ng ng i đã m t s m đ c siêu thăng. Hu là n i đã tr i qua nhi u bi n c đầu th ng, Hu đã than khóc v i nh ng tang tóc và oan khu t s không bao gi phai t. N i m i khu v n c a Hu đ u có m i am th cho nh ng ng i khu t m t, v i hoa qu , m t cành hoa ph ng và m t ng n đèo leo lét. Linh h n nh ng ng i khu t m t hình nh v n còn l n khu t đầu đây.

Ngày x a m i năm vào ngày hai m i ba Tháng T Âm l ch, đ ghi nh ngày th t th kinh đô trong l ch s , kh p n i, nh t là vùng ch Đông Ba, ng i ta đã đ ng trai đàn, ch n t su t m t tu n l theo nghi th c Ph t Giáo đ c u siêu cho nh ng linh h n oan khu t ch a siêu thoát. Cũng nh ngày l Vu Lan Hu có ph n tr ng đ i h n v i nh ng nghi l cúng cô h n các đ ng th p ph ng, phóng sanh, phóng đ ng đ h i h ng công đ c cho t t c nh ng ng i đã m t. Hu không bao gi là c a t ng lai, n i đó là quá kh , là nh ng gì đã yên ngh , cùng v i nh ng linh h n oan khu t ch a siêu thoát.

Nói đ n Hu , chúng ta liên t ng đ n nh ng c nh chùa chi n. Không đâu trên đ t n c, trong m t vùng đ t nh h p m i ch c cây s vuông, mà có t i trên m t trăm c nh chùa. Đ c c duyên nh v y là do t g n b n trăm năm tr c. Thái T Gia D Hoàng Đ , tên húy Nguy n Hoàng trong khi vào Nam tìm Hoành S n nh t đái đ dung thân, đã h nh ng v i m t bà tiên (hay b t) trong gi c m , ch n đ t Hà Khê (Kim Long) đ đ ng chùa Thiên M . Cho t i nh ng đ i vua sau, chùa ch ng nh ng đ c trùng tu và xây đ ng thêm (tháp Ph c Duyên xây năm 1844 đ i th i vua Thi u Tr) mà kh p đ t th n kinh, chùa chi n đ c xây đ ng thêm r t nhi u, khi n bây gi Hu có nh ng c nh chùa r t đ p, xét v m t nguy nga tráng l , không th so v i lăng t m, nh ng không thi u khung c nh u t ch, nên th . Báo Qu c, T Đam, Di u Đ , Thuy n Tôn, T ng Vân và nh t là Linh M , là nh ng ngôi chùa đã ghi nhi u k ni m trong lòng dân đ t Thu n Hóa, Phú Xuân. Và trong tu i u th c a m i ng i Hu , ai không ghi đ u l i k ni m c a m t ngày lên chùa?

Nh Hu làm sao kh i nh đ n nh ng khu v n. V n là kho ng không gian c a th i th u c a m i chúng ta, là bóng mát th i tr đ i, là nh ng n i h n hò, là nh ng th trái cây ng t ngào hay chua chát mà v n mang đ y h ng v c a th i m i l n. Nh ng cây mít, nh ng hàng i, nh ng g c th m, nh ng chùm kh . Nào nhãn l ng, nào v i tr ng, nào là dâu. Có khi là b quân, có khi là l u, có khi là đào. Tu i u th và nh t là th i m i l n, tu i đ y thì, lòng ai không kh i ngát h ng hoa, trong m t khu v n tnh m ch nào đó, v i n i lòng rung đ ng thu ban đ u còn trong su t và đ n gi n nh nh ng gi t s ng mai.

Ván cáa nháng váng phá vái giá sán, há sen, tháy tá, vái nháng bác binh phong, táng ngán trang trí bái nháng mánh sá vá làm thành hình Long Lân Quy Pháng hay Mai Lan Cúc Trúc.

Nháng khu ván đó đây á Vĩ Dá, á Kim Long, á Gia Hái, á Ngá Viên, á An Cáu là nháng khu ván đã mang bao nhiêu lái thá ý nhác, mang bao nhiêu tình yêu thuá thiáu thiái, là nái cáa hán hò, mong đái, tháng nhá

Có phái ngày xáa ván Ngá Uyán

Là đây hoa cá gáng ván tiên

Gót sen nhá bác láu Tôn Ná

Ngáa bách buông chùng áo Tráng Nguyên

(Nguyán Bính)á

Ván Huá ngày Hè còn rán tián ve, nhác nhá tái mùa thi cũng là mùa chia cách. Giáa nháng buái tráa yên láng mùa Hè, mát tiáng ve cát lên khái đáu, rái muôn ngàn tiáng ve vùng lên phá háa, táo nên mát khúc hòa táu, âm thanh lan ra táng vùng ráng lán. Cùng vái hoa pháng ná trên nháng con đáng xá Huá, tiáng ve đã mang mùa Hè đán bao nhiêu lán trong quáng đái hác trò, ghi lái bao nhiêu mái tình, bao nhiêu sum háp và chia ly.

Nhà á Huá tháng làm sâu vào giáa ván, tá cáng vào nhà có khi phái qua mát hàng rào bông cán (dâm bát) hay chè tàu, thánh thoáng rác bái nháng sái dây tá háng màu vàng rác. Cáu hác trò mái lán, còn rát rá, nhút nhát muán làm quen vái cô bé trong nhà làm sao có đá cam đám đá vát qua cái con ngá dài hun hút đó, hay nháng đêm trăng, đành thá thán qua lái nái ngá áy mà ôm mái tình si. Háng trong ván Huá, có khi là háng bái, có khi là háng đá lý, có khi là háng sói, háng lái, háng mác lan, cũng có khi là háng sáu đông thám ngát mát khung trái thái trá đái. Và đêm ván Huá làm sao có thá thiáu trăng. Trăng láng lá soi nháng bóng cây

trong v n, trắng lên trên đ t cau, trắng t trên ng n d a. Và trắng trên sông H ng, trắng trên màu sáng b c c a c u Tr ng Ti n, trắng trên mái thuy n, trắng v d i mái cheo và ánh trắng rung đ ng theo âm thanh c a nh ng ti ng hò đêm trên sông.

Hu v i nh ng dòng sông ch y ngang đ c t o cho Hu m t v đ p t i mát d u dàng. Hu có con sông H ng l n l qua Lăng Gia Long, Minh M ng, qua Đ n Hòn Chén, qua Văn Thánh, Linh M , Kim Long, v V D , C n H n, Tây Th ng tr c khi t i Thu n An. Hu có con sông đào xinh x n t c u ngôi Thanh Toàn, qua An C u v B ch H n ng đ c m a trong, v i con sông t Gia H i, ngang qua chùa Di u Đ qua Đông Ba t o nên cái c nh “Đông Ba, Gia H i hai c u, ngó vô Di u Đ b n l u hai chuông,” v i con sông đào t c u B ch H , qua Phú Xuân, t i An Hòa. T t c dòng sông đó đã ôm p Hu , ch y qua nh ng khu nhà v n, nh ng b c tam c p c a nh ng khu v n ven sông, mang nh ng ti ng c i trong tr o c a ai ngày đó vang qua t i b sông bên kia. V i nh ng dòng sông nh th , Hu có nh ng con thuy n b nh b ng trên b n n c, nh ng ng n đèn hiu h t bên sông và c nh ng câu hò vang v ng, mang mang theo sóng n c đi r t xa, và c v i nh ng m i tình chia c t c a ngày nào khi mà “thuy n v Đ i L c, duyên ng c Kim Long.”

Nh ng cùng theo v i nh ng dòng sông đó, m i năm c n bão l t đã gieo tai h a th m kh c xu ng Hu . Nghèo đói, tai ng h u nh tri n miền trên m nh đ t mi n Trung c n c i, nh ng Hu chính là tâm đ m c a hi m h a thiên tai. Có n i nào ch u nhi u n i b t h nh, th ng kh nh Hu . Nh ng xác ng i trôi ra bi n cùng v i nh ng mái tranh nghèo theo nh ng c n n c lũ, c n đói đ p lên c m t vùng đ t c n c i trong nhi u ngày tháng. Có n i nào ch u nh ng c nh ch t ch t ch ng dày xéo, có n i nào ch u c nh ch t th m kh c trong nh ng m t p th nh Hu . Ph i chẳng Hu ch u căn nghi p c a cha ông đã thôn tính, tàn sát, đ ng hóa c m t Chiêm Qu c trong m t th i Nam ti n.

Hu nh m t ng i con gái tài hoa mà b t h nh. Hu là “n i đi đ mà nh , không ph i đ mà th ng.” Ng i xa Hu nh xa m t m i tình không tr n v n, nh ng xa r i, th ng nh xót xa bi t bao nhiêu. Hu là n i ám nh không r i, Hu là n i g i cho chúng ta nh ng gi c m x a không bao gi thành, là n i chúng ta th ng mong ngày tr l i nh ng không bao gi đúng h n. Chúng ta khó tìm l i nh ng gì c a Hu trong th i th u c a chúng ta, nh không th “t m hai l n trong m t dòng sông,” nh không th tìm l i mùi v c a m t món ăn ngày tr c, h ng th m d u dàng c a m t đêm trắng sáng trong v n x a, và m t m i tình xa xôi đã m nh t.